

**22МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

СУДОВА МЕДИЦИНА ТА СУДОВА ПСИХІАТРІЯ

Методичні вказівки до самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання
спеціальності 081 «Право»
освітньо-професійної програми
Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри кримінального
права та правосуддя
Протокол № 8
від 05 грудня 2019 р.

Чернігів ЧНТУ 2019

Судова медицина та судова психіатрія. Методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти денної форми навчання спеціальності 081 «Право» освітньо-професійної програми Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)»/ Укл. : Толкач А.М.. – Чернігів : ЧНТУ, 2019. – 26 с.

Укладач: Толкач Анжеліка Миколаївна, старший викладач кафедри кримінального права та правосуддя

Відповідальна за випуск: Коломієць Н.В., завідувачка кафедри кримінального права та правосуддя, доктор юридичних наук, професор кафедри

Рецензент: Л.В. Шестак, кандидат юридичних наук, доцент кафедри трудового права, адміністративного права та процесу ННІ права і соціальних технологій Чернігівського національного технологічного університету

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.....	9
2 Тематичні плани для самостійної роботи та рекомендована література	11
3 Методичні рекомендації з підготовки рефератів та індивідуальних робіт...	19
Додаток А - Перелік тем рефератів.....	22
Додаток Б – Перелік тем для індивідуальних робіт.....	23
Додаток В - Орієнтовний перелік питань на залік.....	24

ВСТУП

Судова медицина та судова психіатрія є спеціальна медична дисципліна, яка є системою наукових знань про закономірності виникнення, способи виявлення, методи дослідження і принципи оцінки медичних фактів, що є джерелом доказів при проведенні передбаченого законом розслідування. Будучи наукою медичною, судова медицина та судова психіатрія часто використовує знання юридичних дисциплін (криміналістики, кримінального права, кримінального процесу, кримінології).

Основні завдання підготовки полягають в тому, щоб закласти основи правових, освітніх та освітянських аспектів підготовки майбутніх юристів, в т.ч. сформуванню у студентів систему знань щодо суті й соціального значення вищої освіти, сучасних тенденцій її розвитку; прищепити навички самостійного й ефективного навчання в університеті з урахуванням світових освітніх тенденцій.

Програма навчального курсу «Судова медицина та судова психіатрія» базується на новітніх доктринальних та нормативних джерелах судово – медичної та судово – психіатричної експертиз в Україні. В ній відображено еволюцію сучасного законодавства, основні напрямки та форми реалізації реформи в галузі охорони здоров'я, що провадиться в Україні, надані основні відомості про судову медицину та психіатрію окремих зарубіжних країн.

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується робочим навчальним планом. Зміст самостійної роботи студента над конкретною дисципліною визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

На самостійне вивчення навчальної дисципліни «Судова медицина та судова психіатрія» відведено: для студентів денної форми навчання - 60 години, для студентів заочної форми навчання - 82 години. Предмет вивчається протягом одного семестру, форма завершення навчання - залік.

Вивчення цієї дисципліни здійснюється на підставі модульно-рейтингової системи організації навчального процесу, метою якої є підвищення рівня знань юристів та забезпечення їх конкурентоздатності у світовому навчальному просторі. Запровадження модульно-рейтингової системи припускає забезпечення мобільності студентів під час навчання з урахуванням вимог національного та міжнародного ринків праці, які, у свою чергу, достатньо швидко змінюються.

Запропоновані завдання до самостійної роботи підготовлені відповідно до робочої програми та тематичного плану з курсу «Судова медицина та судова психіатрія». Саме тому, рекомендується спочатку ознайомитися з програмою курсу, яка детально розбиває темп за відповідними модулями. У завданнях відображено основний зміст навчальної дисципліни та кожна з тем містить схематичний матеріал, що сприяє систематизації знань по кримінології.

Головною умовою успішного оволодіння змістом дисципліни «Судова медицина та судова психіатрія» є систематична робота студентів. Після прослуховування навчальних лекцій, що розкривають основні категорії та поняття судової медицини та судової психіатрії, правовий статус учасників правовідносин в галузі судової медицини та судової психіатрії, основи нормативно-правового регулювання судово - медичних, кримінальних, аспектів діяльності студенти самостійно повинні працювати над вивченням нових основних понять курсу, саме тому кожному студентові доцільно завести словник основних понять і термінів з кримінології, також необхідно мати особистий конспект. Для повного оволодіння теоретичним і нормативним матеріалом з відповідної теми необхідно також опрацьовувати додаткові матеріали з судової медицини та судової психіатрії, що публікуються в періодичних виданнях.

За навчальним планом юридичної освіти вивчення «Судова медицина та судова психіатрія» проводиться шляхом лекційних та семінарських занять, а також самостійної роботи (аудиторної та позааудиторної) студентів. Аудиторна самостійна робота з дисципліни виконується на навчальних заняттях під

безпосереднім керівництвом викладача та за його завданням. Позааудиторна самостійна робота виконується студентами за завданням викладача, але без його особистої участі.

Самостійна робота проводиться з метою:

систематизації і закріплення здобутих теоретичних знань і практичних умінь студентів;

поглиблення і розширення теоретичних знань;

формування вмінь використовувати нормативну, правову, довідкову і спеціальну літературу;

розвитку пізнавальних можливостей і активності студентів: творчої ініціативи, самостійності, відповідальності й організованості;

формування самостійності мислення, здатності до саморозвитку, самовдосконалення й самореалізації;

розвитку дослідницьких умінь.

На підставі прочитаної додаткової літератури можна пропонувати студентам написати реферати на цікаві для них теми.

При потребі студенти можуть отримати консультацію викладача з тих питань, що недостатньо їм зрозумілі. З урахуванням цих запитань, результатів здачі заліку викладач готує письмові консультації для студентів, які постійно поновлює.

Методичні рекомендації спрямовані на вирішення таких головних завдань: створення умов для реалізації єдиного підходу до організації самостійної роботи студентів; сприяння формуванню у студентів навичок самостійної навчальної, науково-дослідної й практичної роботи; сприяння розвитку й поглибленню професійних, наукових і практичних інтересів студентів; сприяння формуванню професійних якостей, знань, умінь і навичок майбутніх фахівців; створення умов для гармонійного творчого розвитку особистості студента.

Основними завданнями самостійної роботи студентів є засвоєння в повному обсязі програми курсу «Судова медицина та судова психіатрія». Самостійна робота студентів містить у собі:

підготовку до аудиторних занять (лекційних та практичних);

виконання відповідних завдань з навчальної дисципліни протягом семестру;

самостійну роботу над окремими темами навчальної дисципліни відповідно до навчально-тематичного плану;

підготовку до практичних занять та виконання завдань, передбачених робочою програмою дисципліни;

виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ);

підготовку до усіх видів контрольних випробувань (підсумкових, залікових, екзаменаційних тощо);

участь у роботі факультативів, спецсеминарів тощо;

участь у студентських наукових і науково-практичних конференціях, семінарах, олімпіадах тощо;

інші види діяльності, що ініціюються та здійснюються університетом, факультетом, кафедрою й органами студентського самоврядування.

Організацію самостійної роботи студентів здійснює кафедра, лектор, а також самі студенти. У межах підготовки студентів до самостійної роботи над вивченням дисципліни «Судова медицина та судова психіатрія» з метою формування первинних навичок самостійної роботи під час першої лекції розглядається питання «Організація самостійної роботи студентів». Організація й контроль ходу і змісту навчальної самостійної роботи та її результатів здійснюється відповідно до графіків самостійної роботи студентів.

З власної ініціативи кафедра може проводити студентські навчальні й наукові заходи (конференції, олімпіади, симпозіуми тощо).

Самостійна «навчальна й навчально-дослідна робота» виконується студентами під керівництвом викладача, який здійснює аудиторну роботу в цій

навчальній групі. Самостійна робота студентів повинна мати такі головні ознаки:

бути виконаною особисто студентом або студентською підгрупою (командою), де кожен її член самостійно виконує свою частину колективної роботи;

бути закінченою розробкою, де розкриваються й аналізуються актуальні проблеми з певної теми або її окремих аспектів;

демонструвати достатню компетентність автора в розкритті питань, що досліджуються;

мати навчальну, наукову або практичну спрямованість і значимість;

містити певні елементи новизни;

самостійна письмова робота оформляється відповідно до вимог кафедри.

Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів враховує специфіку різного роду діяльності студентів і викладачів. Усі навчально-методичні та навчальні матеріали й видання щодо дисципліни повинні містити рекомендації для самостійної роботи студентів. Так, рекомендації із самостійного вивчення або повторення навчального матеріалу містять вказівки щодо терміну, обсягу, якості засвоєння матеріалу із зазначенням навчальних, наукових та навчально-методичних видань, що використовуються з цією метою, а також питання для самоконтролю, тести, контрольні запитання і завдання, приклади оформлення самостійної письмової роботи та ІНДЗ.

Слід зазначити, що види завдань для самостійної роботи, їх зміст і характер мають варіативний і диференційований характер, ураховують специфіку спеціальності та індивідуальні особливості студентів. Безумовно, основними видами самостійної роботи слід вважати практичні та тестові завдання. Проте, викладач може самостійно обирати і такі додаткові види самостійної роботи: написання анотацій, есе, підготовка рефератів, розробка лекційних та семінарських занять.

До кожної теми, винесеної для самостійної роботи, запропонований перелік літератури.

1. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль I. Судова медицина

Тема 1. Предмет, завдання, значення судової медицини. Історичний розвиток судової медицини.

Становлення судової медицини, історичний розвиток. Прийняття статуту судової медицини. Райський і його етапи становлення судової медицини. Зміни у структурі судово-медичної служби в незалежній Україні. Предмет, методи, принципи та завдання судової медицини та психіатрії.

Тема 2. Тілесні ушкодження

Поняття тілесних ушкоджень. Юридична класифікація ушкоджень. Несмертельні тілесні ушкодження. Тілесні ушкодження від фізичних факторів, механічні ушкодження. Ушкодження тупим предметом (зброєю): а) види ушкоджень тупою зброєю; б) первинні ушкодження; в) садна; г) синці; д) рани; е) ушкодження кісток; ж) ушкодження внутрішніх органів.

Ушкодження гострим предметом. Вогнепальні ушкодження: а) ручка стрілецька вогнепальна зброя б) постріл в) вогнепальні кульові ушкодження з невеликої віддалі. Вогнепальні ушкодження з близької відстані.

Тілесні ушкодження прижиттєві і посмертні: а) випадкові посмертні ушкодження; б) кримінальні посмертні ушкодження; в) розпізнавання прижиттєвості механічних ушкоджень; г) причини і генез смерті при механічних ушкодженнях. Смертельні механічні ушкодження.

Змістовний модуль II. Судово медична експертиза трупа

Тема 3. Вмирання і смерть та трупні явища. Механічна асфіксія

Поняття «смерть». Етапи вмирання. Природна та неприродна смерть. Абсолютні та ймовірні ознаки смерті. Трупні плями. Трупне задубіння та залякання. Гниття трупа. Види консервації. Первинний огляд трупа на місці його виявлення.

Поняття асфіксії. Ознаки та стадії асфіксії. Класифікація механічної асфіксії: повішення, задушення зашморгом, задушення руками, закриття отворів рота і носа, закриття дихальних шляхів чужорідними предметами, здавлення органів грудної та черевної порожнини, утоплення, асфіксія в наслідок знаходження в закритому просторі.

Тема 4. Експертиза трупа. Експертиза живих осіб

Зовнішнє дослідження трупа. Внутрішнє дослідження трупа. Розтин трупа. Ідентифікація. Загальні особливості трупа. Ступінь тяжкості тілесних ушкоджень. Статеві злочини. Судово-медична експертиза визначення сексуальної здатності. Експертиза при симуляції хвороб і тілесних ушкоджень. Визначення статі.

Тема 5. Дітогубство

Поняття «дітогубство». Травматична смерть новонародженого в наслідок нещасного випадку. Встановлення факту життєздатності дитини. Умови, за яких мати може вбити свою новонароджену дитину. Причини смертей новонароджених. Види абортів. Кримінальна відповідальність

медичних працівників. Судово-медична експертиза при розслідування справ професійних правопорушень медичних працівників.

Змістовний модуль III. Судова психіатрія

Тема 6. Правові процесуальні та організаційні основи судово-психіатричної експертизи. Травми головного мозку

Становлення судової психіатрії. Об'єкти судово-психіатричної експертизи. Мета судово-психіатричної експертизи. Обов'язки та права експерта. Відповідальність експерта. Формальні підстави для призначення судово-психіатричної експертизи. Поняття «черепно-мозкова травма». Періоди протікання ушкоджень при черепно-мозкових травмах. Судово-психіатрична оцінка при черепно-мозкових травмах.

Тема 7. Вчення про психічні захворювання

Форми шизофренії. Епілепсія і епілептичні випадки. Маніакально-депресивний синдром. Наркоманія. Загальна клінічна характеристика наркоманії. Сифілітичні психози. Психічні розлади при соматичних і гострих інфекційних захворюваннях. Неврози і реактивні стани.

Тема 8. Судово-психіатрична експертиза: свідків і потерпілих, неповнолітніх, засуджених

Судово-психіатрична експертиза свідків. Судово-психіатрична експертиза потерпілих. Організація судово-психіатричної експертизи неповнолітніх. Психіатричне обстеження засуджених. Судово-психіатрична оцінка психічно хворих.

2 ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Тема 1. Предмет, завдання і значення судової медицини. Історія розвитку судової медицини

1. Предмет і завдання судової медицини.
2. Правові, процесуальні та організаційні основи судово-медичної експертизи:
 - а) правові і процесуальні основи судово-медичної експертизи;
 - б) організація і структура судово-медичної служби в країні.
3. Об'єкти судово-медичної експертизи.
4. Документація судово-медичної експертизи.

Рекомендована література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. (зі змінами та доповненнями станом на 12 травня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до кодексу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 січня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 січня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
4. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи, затверджена наказом МОЗ України N 6 від 17 січня 1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до Інструкції : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95/print1469257411797240>
5. Білецька Г.А. Судова медицина та судова психіатрія. Харків. Право, 2018.. – 376 с.
6. Судова медицина : підручник / А. С. Лісовий [та ін.] ; ред. А.С. Лісовий ; Медичний ін-т УАНМ, Національний медичний ун-т ім. О.О.Богомольця, Запорізький держ. медичний ун-т. - 2.вид., доп. і перероб. - К. : Атіка, 2011. - 512 с.
7. Судова медицина. Медичне законодавство: Підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV р.акр. Кн. 1 : Судова медицина / за ред. В.Ф. Москаленка, Б.В. Михайличенка. – у 2-х кн. – К. : Медицина, 2011. – 448 с.
8. Судова медицина України: минуле і сьогодення : монографія / В. Г. Бурчинський, А. Х. Завальнюк. - О. : Атропринт, 2009. – 216 с.

Тема 2. Тілесні ушкодження

1. Поняття тілесних ушкоджень.
2. Юридична класифікація ушкоджень.
3. Несмертельні тілесні ушкодження.
4. Тілесні ушкодження від фізичних факторів, механічні ушкодження.

Ушкодження тупим предметом (зброєю):

- а) види ушкоджень тупою зброєю;
- б) первинні ушкодження;
- в) садна;
- г) синці;
- д) рани;
- е) ушкодження кісток;
- ж) ушкодження внутрішніх органів.

Ушкодження гострим предметом. Вогнепальні ушкодження:

- а) ручка стрілецька вогнепальна зброя
- б) постріл

в) вогнепальні кульові ушкодження з неблизької віддалі. Вогнепальні ушкодження з близької відстані.

Тілесні ушкодження прижиттєві і посмертні:

- а) випадкові посмертні ушкодження;
- б) кримінальні посмертні ушкодження;
- в) розпізнавання прижиттєвості механічних ушкоджень;
- г) причини і генез смерті при механічних ушкодженнях.

Смертельні механічні ушкодження.

Рекомендована література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. (зі змінами та доповненнями станом на 12 травня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до кодексу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 січня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 січня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
4. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи, затверджена наказом МОЗ України N 6 від 17 січня 1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до Інструкції : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95/print1469257411797240>
5. Білецька Г.А. Судова медицина та судова психіатрія. Харків. Право, 2018.. – 376 с.

6. Судова медицина : підручник / А. С. Лісовий [та ін.] ; ред. А.С. Лісовий; Медичний ін-т УАНМ, Національний медичний ун-т ім. О.О.Богомольця, Запорізький держ. медичний ун-т. - 2.вид., доп. і перероб. - К. : Атіка, 2011. - 512 с.

7. Судова медицина. Медичне законодавство: Підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV р.акр. Кн. 1 : Судова медицина / за ред. В.Ф. Москаленка, Б.В. Михайличенка. – у 2-х кн. – К. : Медицина, 2011. – 448 с.

8. Судова медицина України: минуле і сьогодення : монографія / В. Г. Бурчинський, А. Х. Завальнюк. - О. : Атропринт, 2009. – 216 с.

Тема 3. Вмирання і смерть. Трупні явища. Механічна асфіксія

1. Умирання і смерть.
2. Ранні трупні зміни та їх судово-медичне значення.
3. Пізні трупні зміни та їх судово-медичне значення.
4. Механічна асфіксія

Рекомендована література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. (зі змінами та доповненнями станом на 12 травня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до кодексу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 січня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

3. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 січня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>

4. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи, затверджена наказом МОЗ України N 6 від 17 січня 1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до Інструкції : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95/print1469257411797240>

5. Білецька Г.А. Судова медицина та судова психіатрія. Харків. Право, 2018.. – 376 с.

6. Електронний підручник "Судова медицина" (За загальною редакцією професора В. Д. Мішалова)

7. Судова медицина : підручник / А. С. Лісовий [та ін.] ; ред. А. С. Лісовий; Медичний ін-т УАНМ, Національний медичний ун-т ім.О.О.Богомольця, Запорізький держ. медичний ун-т. - 2.вид., доп. і перероб. - К. : Атіка, 2011. - 512 с.

8. Судова медицина. Медичне законодавство : Підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV р.акр. Кн. 1 : Судова медицина / за ред. В.Ф.Москаленка, Б.В. Михайличенка. – у 2-х кн. – К. : Медицина, 2011. – 448 с.

9. Судова медицина : навч. посіб.: у 3 ч. / А. М. Романюк [та ін.]. – Суми : Сумський держ. ун-т, 2009 . Ч. 1 : Судово-медична експертиза трупа, 2009. – 132 с.

Тема 4. Експертиза трупа. Експертиза живих осіб

1. Загальні положення
2. Порядок проведення судово-медичної експертизи трупа
3. Зовнішнє дослідження трупа
4. Внутрішнє дослідження трупа
5. Особливості дослідження трупів невідомих осіб
6. Вилучення матеріалу для лабораторного дослідження
7. Оформлення результатів судово-медичної експертизи трупа
8. Судово-медична класифікація смерті

Рекомендована література

1. Авдеев М.И. Судебно-медицинская экспертиза трупов. // М.: Медицина, 1976. — 440 С.
2. Акопов В.И. Судебно-медицинская экспертиза по документам. // Р.- на Дону, 1989. — 38 С.
3. Барсегянц Л.О., Левченков Б.Д. Судебно-медицинская экспертиза выделений организма. // М., 1978. — 144 С.
4. Барсегянц Л.О., Верещака М.Ф. Морфологические особенности волос человека в аспекте судебно-медицинской экспертизы. // М., 1982. — 215 С.
5. Бедрин Л.М., Загрядская А.П., Кедров В.С., Уткина Т.М. Судебно-медицинская диагностика скоропостижной смерти от ишемической болезни сердца. // Горький, 1975. — 160 С.
6. Бедрин Л.М., Загрядская А.П. Судебно-медицинские возможности исследования эксгумированного трупа. // Горький, 1978. — 52 с.
7. Бердичевский Ф.Ю. Уголовная ответственность медицинского персонала за нарушение профессиональных обязанностей. // М.: Юридическая литература, 1970. — 128 С.
8. Бережной Р.В. Судебно-медицинская экспертиза отравлений техническими жидкостями. // М., 1977. — 207 С.
9. Богуславский А.П. Судебно-медицинская экспертиза трупов неизвестных лиц. // К.: Здоровья, 1964. — 143 С.
10. Ботезату Г.А., Мутой Г.Л. Асфиксия. // Кишинев, 1983. — 85 С.
11. Ботезату Г.А., Тетерчев В.В., Унгурян С.В. Диагностика давности смерти в судебной медицине. // Кишинев, 1987. — 134 С.
12. Вермель М.Г. Вопросы теории судебно-медицинского заключения. // М., 1979. — 112 С.

13. Судова медицина : підручник / А. С. Лісовий [та ін.] ; ред. А.С. Лісовий; Медичний ін-т УАНМ, Національний медичний ун-т ім. О.О.Богомольця, Запорізький держ. Медичний ун-т. – 2.вид., доп. І перероб. – К. : Атіка, 2011. – 512 с.
14. Судова медицина. Медичне законодавство: Підруч. Для студ. Вищ. Мед. Навч. закл. IV р.акр. Кн. 1 : Судова медицина / за ред. В.Ф. Москаленка, Б.В. Михайличенка. – у 2-х кн. – К. : Медицина, 2011. – 448 с.
15. Судова медицина України: минуле і сьогодення : монографія / В. Г. Бурчинський, А. Х. Завальнюк. – О. : Атропринт, 2009. – 216 с.

Тема 5. Дітогубство

1. Поняття «дітогубство».
2. Травматична смерть новонародженого в наслідок нещасного випадку. Встановлення факту життєздатності дитини.
3. Умови, за яких мати може вбити свою новонароджену дитину. Причини смертей новонароджених.
4. Види абортів. Кримінальна відповідальність медичних працівників
5. Судово-медична експертиза при розслідування справ професійних правопорушень медичних працівників.

Рекомендована література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. (зі змінами та доповненнями станом на 12 травня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до кодексу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 січня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 січня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
4. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи, затверджена наказом МОЗ України N 6 від 17 січня 1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до Інструкції : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95/print1469257411797240>
5. Відповідальність медичних працівників: Лист Міністерство Юстиції України від 20.06.2011 Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0040323-11>
6. Білецька Г.А. Судова медицина та судова психіатрія. Харків. Право, 2018.. – 376 с.
7. Судова медицина : підручник / А. С. Лісовий [та ін.] ; ред. А.С. Лісовий; Медичний ін-т УАНМ, Національний медичний ун-т ім.

О.О.Богомольця, Запорізький держ. Медичний ун-т. – 2.вид., доп. І перероб. – К. : Атіка, 2011. – 512 с.

8. Судова медицина. Медичне законодавство: Підруч. Для студ. Вищ. Мед. Навч. закл. IV р.акр. Кн. 1 : Судова медицина / за ред. В.Ф. Москаленка, Б.В. Михайличенка. – у 2-х кн. – К. : Медицина, 2011. – 448 с.

9. Судова медицина України: минуле і сьогодення : монографія / В. Г. Бурчинський, А. Х. Завальнюк. – О. : Атропринт, 2009. – 216 с.

Тема 6. Правові процесуальні та організаційні основи судово-психіатричної експертизи. Травми головного мозку

1. Становлення судової психіатрії. Об'єкти судово-психіатричної експертизи.

2. Мета судово-психіатричної експертизи. Обов'язки та права експерта.

3. Відповідальність експерта. Формальні підстави для призначення судово-психіатричної експертизи.

4. Поняття «черепно-мозкова травма». Періоди протікання ушкоджень при черепно-мозкових травмах.

5. Судово-психіатрична оцінка при черепно-мозкових травмах.

Рекомендована література

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 травня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до кодексу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. (зі змінами та доповненнями станом на 12 травня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до кодексу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

3. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 січня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

4. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 січня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>

5. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 року № 53/5 (в ред. Від 31 липня 2015 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до Наказу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>

6. Порядок проведення судово-психіатричної експертизи, затверджений Наказом МОЗ України від 08.05.2018 № 865 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до Порядку : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-18>

7. Білецька Г.А. Судова медицина та судова психіатрія. Харків. Право, 2018.. – 376 с.
8. Березанцев А. Ю. Судебная психиатрия: Учебник для академического бакалавриата. – М. : Юрайт, 2016. – 512 с.
9. Левенець І.В. Судова психіатрія: підручник. – Тернопіль:Економічна думка, 2005. – 328 с.
10. Спіріна І. Д. Судово-психіатрична експертиза: навч. посібник / І. Д. Спіріна. – Дніпропетровськ: Дніпропетр. Юрид. ін-т., 2000. – 145с.
11. Судова медицина: підручник для ВНЗ // За заг. Ред. Герасименка О.І.: Вид.третє, переробл.доповн. – К.: КНТ, 2016. – 630 с.
12. Цільмак О.М. Судово–психіатрична експертиза: навчальний посібник. / О.М. Цільмак. – Одеса: РВВ ОДУВС, 2014. – 104с.

Тема 7. Вчення про психічні захворювання

1. Форми шизофренії.
2. Епілепсія і епілептичні випадки.
3. Маніакально-депресивний синдром.
4. Наркоманія. Загальна клінічна характеристика наркоманії.
5. Сифілітичні психози.
- 6.Психічні розлади при соматичних і гострих інфекційних захворюваннях.
7. Неврози і реактивні стани.

Рекомендована література

- 1.Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 травня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до кодексу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. (зі змінами та доповненнями станом на 12 травня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до кодексу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
3. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 січня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
4. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 січня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
5. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 року № 53/5 (в ред. Від 31

липня 2015 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до Наказу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>

6. Порядок проведення судово-психіатричної експертизи, затверджений Наказом МОЗ України від 08.05.2018 № 865 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до Порядку : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-18>

7. Білецька Г.А. Судова медицина та судова психіатрія. Харків. Право, 2018.. – 376 с.

8. Березанцев А. Ю. Судебная психиатрия: Учебник для академического бакалавриата. – М. : Юрайт, 2016. – 512 с.

9. Левенець І.В. Судова психіатрія: підручник. – Тернопіль:Економічна думка, 2005. – 328 с.

10. Спіріна І. Д. Судово-психіатрична експертиза: навч. посібник / І. Д. Спіріна. – Дніпропетровськ: Дніпропетр. Юрид. ін-т., 2000. – 145с.

11. Судова медицина: підручник для ВНЗ // За заг. Ред. Герасименка О.І.: Вид.третє, переробл.доповн. – К.: КНТ, 2016. – 630 с.

12. Цільмак О.М. Судово–психіатрична експертиза: навчальний посібник. / О.М. Цільмак. – Одеса: РВВ ОДУВС, 2014. – 104с.

Тема 8. Судово-психіатрична експертиза: свідків і потерпілих, неповнолітніх, засуджених

- 1.Судово-психіатрична експертиза свідків
2. Судово-психіатрична експертиза потерпілих.
- 3.Організація судово-психіатричної експертизи неповнолітніх.
- 4.Психіатричне обстеження засуджених.
5. Судово-психіатрична оцінка психічно хворих.

Рекомендована література

1.Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 травня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до кодексу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. (зі змінами та доповненнями станом на 12 травня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до кодексу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

3. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 січня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

4. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 січня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>

5. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та

призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 року № 53/5 (в ред. від 31 липня 2015 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до Наказу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>

6. Порядок проведення судово-психіатричної експертизи, затверджений Наказом МОЗ України від 08.05.2018 № 865 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до Порядку : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-18>

7. Білецька Г.А. Судова медицина та судова психіатрія. Харків. Право, 2018.. – 376 с.

8. Березанцев А. Ю. Судебная психиатрия: Учебник для академического бакалавриата. – М. : Юрайт, 2016. – 512 с.

9. Левенець І.В. Судова психіатрія: підручник. – Тернопіль:Економічна думка, 2005. – 328 с.

10. Спіріна І. Д. Судово-психіатрична експертиза: навч. посібник / І. Д. Спіріна. – Дніпропетровськ: Дніпропетр. юрид. ін-т., 2000. – 145с.

11. Судова медицина: підручник для ВНЗ // За заг. ред. Герасименка О.І.: Вид.третє, переробл.доповн. – К.: КНТ, 2016. – 630 с.

12. Цільмак О.М. Судово–психіатрична експертиза: навчальний посібник. / О.М. Цільмак. – Одеса: РВВ ОДУВС, 2014. – 104 с.

З МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ РЕФЕРАТИВ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ

Методичні рекомендації з підготовки рефератів та доповідей

Реферат (від лат. *refero* – повідомляю) – індивідуальне завдання, що містить стислий виклад у письмовому вигляді змісту джерел інформації з певної теми навчальної дисципліни; це доповідь на визначену тему, що містить огляд відповідної літератури чи інших джерел, базується на змісті книги, статті, а також включає висновок на основі досліджених матеріалів.

Вибір теми реферативного повідомлення проводиться студентами до початку занять за узгодженням з викладачем, який проводить семінарські, практичні та інші заняття у відповідних навчальних групах. Перевагу слід віддавати питанням, які мають важливе теоретичне та практичне значення, або є найбільш складними для опанування і зв'язку з цим потребують більш широкого й детального розгляду:

Мета:

- більш поглиблене засвоєння студентами важливих теоретичних положень, які виносять на розгляд семінарського чи практичного заняття;
- прищеплення студентам навичок самостійної роботи з нормативними матеріалами і літературними джерелами;
- контроль знань студентів навчального матеріалу.

Структура

Реферативне повідомлення передбачає слідуючі частини: вступ, описова частина, висновки.

У вступній частині розкривається актуальність теми перелік рекомендованої літератури. При цьому бажано витримувати слідуєчу послідовність: закони та інші нормативні акти; навчальна, монографічна та інша література; судова практика.

В основній частині розкривається суть питання, аналізуються нормативні матеріали, судова практика, точки зору вчених, які досліджували і досліджують цю проблему, в даний час вказується важливість для практики, висловлюється та обґрунтовується думка студента, наводиться теоретичний матеріал та практика застосування господарського закону.

Висновок передбачає стисле резюме з найбільш важливих положень питання, що викладене в реферативному повідомленні.

Оформлення:

Реферативне повідомлення повинно бути виконане самостійно, розбірливим почерком або надруковане. Аркуші підшиваються та нумеруються. На титульному листі вказується назва роботи, прізвище виконавця, номер навчальної групи. Використану по тексту літературу необхідно “знести” в підстрочник, де вказати назву джерела, рік та місце видання, а також відповідну сторінку.

Робота повинна бути написана студентом самостійно, своїми словами.

Забороняється переписувати підручники, нормативні акти тощо. Цитування робіт окремих авторів необхідно наводити з посиланням на джерела їх опублікування, який наводиться в кінці роботи у списку використаної літератури.

Обсяг роботи повинен становити 10-12 сторінок печатного тексту. Текст друкується в форматі А 4, шрифт – Times New Roman, кегль – 14, інтервал – 1,5. На сторінках залишаються поля (ліве – 30 мм, верхнє, нижнє – 20 мм; праве – 10 мм). Абзацний відступ дорівнює 5 знакам.

Методика

Перед тим, як розпочати написання реферату, необхідно вивчити літературу, передбачену по даній темі планом проведення та рекомендовану викладачем.

Методологічною основою роботи повинні бути праці по філософії та соціології, права, законодавство .

У зв'язку з тим, що в останні роки в чинне кримінальне законодавство України внесено багато змін та доповнень, студентам, які готують реферативні повідомлення, необхідно обов'язково враховувати ці положення.

Щоб реферат був змістовним і відповідав вимогам, які пред'являються до такого виду робіт, студенту який його виконує, важливо “схопити” суть питання, іншими словами, те головне без якого неможлива сама його постановка. Це найбільш складна і відповідальна сторона роботи, що виконується, тому вона вимагає глибокого знання того чи іншого питання.

Структурно-описова частина реферативного повідомлення повинна мати слідуєчий вигляд:

спочатку окреслюється суспільно-політична характеристика питання, яке розглядається, його практичне значення;

аналізується нормативний матеріал (закони, укази, постанови, відомчі накази, інструкції), керівні роз'яснення Пленуму Верховного Суду України, літературні джерела: висвітлюється особиста думка студента відносно тієї чи іншої позиції питання, яке розглядається, чи його згода з однією із думок, висловлених в літературі.

Кожна думка, незгода з відомими точками зору мають бути обгрунтованими. Це означає, що студент, посилаючись на нормативний матеріал, судову та слідчу практику (з вказівкою джерела інформації) або шляхом логічних висновків повинен довести життєвість, пріоритет своєї позиції.

Реферативне повідомлення може супроводжуватись з використанням на кожне реферативне повідомлення відводиться в середньому 10 хвилин ТЗН. Реферативне повідомлення обов'язково оцінюється викладачем.

Методичні рекомендації з підготовки індивідуальних робіт

Мета виконання індивідуальної роботи полягає у ґрунтовному засвоєнні студентом судової медицини та судової психіатрії через самостійну роботу із джерелами та носіями чинного законодавства в галузі судової медицини та судової психіатрії в Україні, практики застосування та основ правового досвіду творення і реалізації судово – медичної та судово - психіатричної діяльності та відповідних правовідносин.

Виконання індивідуальної роботи необхідно починати з вивчення відповідних розділів підручників, навчальних посібників, нормативних актів додаткової літератури, практичних матеріалів, які студент повинен знайти і опрацювати самостійно за попереднім узгодженням з викладачем (лектором).

Модульний контроль індивідуальної роботи здійснюється через захист студентом написаної роботи за обраною з переліку рекомендованих тем з актуальних питань судової медицини та психіатрії.

В індивідуальній роботі на основі детального аналізу й узагальнення наукового матеріалу порівнюються різні погляди авторів і визначається власна позиція студента з викладенням відповідних матеріалів. Викладення матеріалу повинно бути коротким, точним, послідовним. Для найбільш повного розкриття проблеми та водночас стислої форми передачі матеріалу до індивідуальної роботи рекомендується включати схеми, таблиці.

Загальні вимоги, що забезпечують максимальну оцінку виконання індивідуального завдання:

актуальність теми і правильність побудови змісту роботи (аналіз історії та сучасного стану законодавства по темі, визначення проблемних питань та шляхів їх вирішення);

повнота розкриття структурних елементів змісту (вступ, загальна частина, постановка проблеми, пропозиції щодо її рішення, висновки);
 грамотність, лаконізм і логічна послідовність викладу;
 оформлення відповідно до методичних рекомендацій та чинних стандартів;
 наявність посилань на джерела інформації (нормативна база, монографії, наукові статті, науково-практичні коментарі, матеріали судової практики, законопроекти, міжнародне та зарубіжне законодавство);
 самостійність виконання (діагностується під час захисту).

ДОДАТКИ

Додаток А - Перелік тем рефератів

1. Судово-медична ідентифікація.
2. Призначення судово-медичної експертизи.
3. Кримінальна відповідальність експерта.
4. Судова експертиза.
5. Права судово-медичного експерта.
6. Привід для призначення судово-психіатричної експертизи.
7. Злочини або правопорушення, які можуть бути вчинені медичними працівниками при виконанні службових обов'язків.
8. Судово-психіатрична оцінка злочину, скоєного під час алкогольного психозу.
9. Підстави для призначення правознавцями судово-психіатричної експертизи.
10. Завдання судової психіатрії.
11. Вогнепальні ушкодження.
12. Судово-медична діагностика смертельного отруєння.
13. Акт судово-медичного дослідження трупа.
14. Зв'язок судово-медичного експерта з правовими органами.
15. Акт судово-медичного опосвідчення живої особи
16. Судово-медична експертиза статевих станів та статевих злочинів.
17. Основні судово-медичні документи, які оформлює судмедексперт для слідчих органів.
18. Обов'язки судово-медичного експерта.
19. Повторна судово-медична експертиза.
20. Виконання судово-медичної експертизи.
21. Мета, з якою проводять судово-медичну експертизу.
22. Медичні та юридичні критерії неосудності:
23. Види заходів медичного характеру до психічно хворих злочинців.
24. Принципи призначення та проведення судово-медичної експертизи в Україні.
25. Принципи призначення та проведення судово – психіатричної експертизи в Україні

26. Судово- медична танатологія в Україні.
27. Судово – медична травматологія в Україні
28. Правові і процесуальні основи судово – медичної експертизи в Україні.
29. Правові та процесуальні підстави проведення судово – медичної танатології в Україні.
30. Правові та процесуальні основи проведення судово – медичної травматології в Україні.

Додаток Б - Перелік тем для індивідуальних робіт

1. Історія виникнення судової медицини та психіатрії України і її місто у діяльності правоохоронних органів держави.
2. Принципи призначення та проведення судово- медичної експертизи в Україні.
3. Принципи призначення та проведення судово – психіатричної експертизи в Україні
4. Судово- медична танатологія в Україні.
5. Судово – медична травматологія в Україні.
6. Правові і процесуальні основи судово – медичної експертизи в Україні.
7. Правові та процесуальні підстави проведення судово – медичної танатології в Україні.
8. Правові та процесуальні основи проведення судово – медичної травматології в Україні.
9. Місто судової медицини та судово – медичної експертизи в системі правоохоронних служб України.
10. Організація і структура судово – медичної служби в Україні.
11. Місто судової медицини і судово – медичної експертизи в системі правознавства України.
12. Документація судово – медичної експертизи.
13. Судово – медичне акушерство і гінекологія.
14. Судово – медична токсикологія.
15. Судово – медичне дослідження речових доказів біологічного походження.
16. Судово – медичне дослідження матеріалів судових та інших справ.
17. Судово – медична експертиза вогнепальних ушкоджень. Класифікація зброї.
18. Місто судової психіатрії і судово – психіатричної експертизи в роботі правоохоронних органів України.
19. Етапи розвитку і сучасний стан судово – психіатричної експертизи в Україні.
20. Система стандартів визначення психічних станів, розладів, хвороб.
21. Державний підхід до лікування психічно хворих злочинців в Україні.

22. Сучасні засоби проведення судово - психіатричної експертизи на етапах досудового і судового слідства, їх правова регламентація.

23. Поняття про психічні захворювання, стани, хвороби, їх симптоматика, визначення і надання правової психіатричної допомоги в Україні

24. Особливості психічних розладів у злочинців, засуджених, ман'яків, серійних злочинців, найманців.

25. Законодавча база визначення злочинної діяльності осіб хворих на алкоголізм, наркоманію, токсикоманію.

26. Сучасні засоби проведення судово - психіатричної експертизи на етапах досудового і судового слідства, їх правова регламентація..

27. Поняття про психічні захворювання, стани, хвороби, їх симптоматика, визначення і надання правової психіатричної допомоги в Україні.

28. Особливості психічних розладів у злочинців, засуджених, ман'яків, серійних злочинців, найманців.

29. Законодавча база визначення злочинної діяльності осіб хворих на алкоголізм, наркоманію, токсикоманію..

30. Державний підхід до лікування психічно хворих злочинців в Україні.

Додаток В - Орієнтовний перелік питань на залік

1. Історичний нарис дисципліни судова медицина.
2. Предмет, система, методи судової медицини.
3. Ушкодження гострими предметами.
4. Смертельні механічні ушкодження.
5. Членушкодження з застосуванням вогнепальної зброї (загальна характеристика, поняття “снаряд”, “постріл”).
6. Класифікація вогнепальних ушкоджень.
7. Рановий канал.
8. Судово-медична експертиза ушкоджень, спричинених тупими предметами (загальна характеристика).
9. Поняття: “удар”, “садно”, “крововилив”, “рана”, “перелом”.
10. Поняття: “стиснення”, “скручування”, “відрив”, “зсув”, “згинання”, “прямі і непрямі переломи”.
11. Встановлення факту смерті.
12. Ймовірні та абсолютні ознаки смерті.
13. Первинний огляд трупа на місці його виявлення.
14. Охолодження трупа і трупні плями.
15. Висихання трупа. Гниття. Судово-медичне дослідження трупа.
16. Поняття механічної асфіксії (стадії, ознаки).
17. Повішення.
18. Види задушення (петлею, руками, отворів рота та носа, закриття дихальних шляхів сторонніми предметами).
19. Утоплення.

- 20.Медико-судова експертиза асфіксійної смерті.
 - 21.Судово-медичне дослідження у випадках смерті від високої температури.
 - 22.Смерть від дії низької температури.
 - 23.Смерть від дії технічної та атмосферної електрики.
 - 24.Радіаційне пошкодження.
 - 25.Ушкодження від зміни барометричного тиску.
 - 26.Огляд трупа.
 - 27.Основні правила розтину трупа.
 - 28.Ідентифікація трупа.
 - 29.Ступінь тяжкості тілесних ушкоджень.
 - 30.Статеві злочини.
 - 31.Судово-медична експертиза визначення сексуальної здатності.
 - 32.Експертиза при симуляції хвороб і тілесних ушкоджень.
 - 33.Основні поняття статі (особистість, стать).
 - 34.Ідентифікація особи.
 - 35.Травматична смерть новонародженого внаслідок нещасного випадку.
 - 36.Встановлення факту життєздатності дитини.
 - 37.Умови, за яких мати може вбити свою новонароджену дитину.
- Причини смерті новонароджених.
- 38.Аборт, міра покарання за вбивство новонародженої дитини.
 - 39.Збирання, вилучення, пакування та пересилання речових доказів.
 - 40.Основні розділи дослідження речових доказів.
 - 41.Огляд місця події.
 - 42.Методи дослідження речових доказів.
 - 43.Кримінальна відповідальність медичних працівників.
 - 44.Судово-медична експертиза при розслідуванні справ про професійні правопорушення медичних працівників.
 - 45.Становлення судової психіатрії (історичний аспект).
 - 46.Об'єкти судово-психіатричної експертизи.
 - 47.Мета судово-психіатричної експертизи.
 - 48.Права, обов'язки та відповідальність експертів.
 - 49.Формальні підстави для призначення судово-психіатричної експертизи.
 - 50.Черепно-мозкова травма.
 - 51.Судово-психіатрична експертиза свідків.
 - 52.Судово-психіатрична експертиза потерпілих.
 - 53.Організація судово-психіатричної експертизи неповнолітніх.
 - 54.Психіатричне обстеження засуджених.
 - 55.Шизофренія (клініка, форми).
 - 56.Судово-психіатрична оцінка шизофренії.
 - 57.Епілепсія (загальна характеристика).
 - 58.Судомний епілептичний припадок.
 - 59.Дисфорія. Транс. Сомнамбулізм.

60.Епілептичні зміни особистості. Епілептичне недоумство. Судово-психіатрична оцінка епілепсії.

61.Маніакально-депресивний психоз (загальна характеристика).

62.Маніакальна фаза.

63.Депресивна фаза.

64.Судово-психіатрична оцінка хворих маніакально-депресивним психозом.

65.Наркоманія.

66.Загальна клінічна характеристика наркоманії.

67.Виявлення споживачів наркотиків.